

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

**KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO**

Izpostava Črnomelj-Metlika
Kolodvorska cesta 34, 8340 Črnomelj
Tel.: (07) 30 56 210, fax: (07) 30 56 211
E-pošta: andreja.absec@kgzs-zavodnm.si
Splet: www.kmetiiskizavod-nm.si

Črnomelj, 15.12.2023

SEČNJA IN SPRAVILO LESA IZ GOZDA

V Sloveniji so gozdovi ena izmed najpomembnejših naravnih danosti. Pokrivajo približno 60 % ozemlja države. Slovenski gozdovi so raznoliki glede na vrste dreves in podnebne cone. Na severu prevladujejo iglasti gozdovi s smrekami, jelkami in bukvami, medtem ko na jugu najdemo predvsem listnate vrste, kot so hrasti, bukve in jeseni. Te gozdove ljudje izkoriščajo za različne namene, od lesne industrije do turizma in rekreacije. Poleg tega so pomemben habitat za različne živalske vrste, kot so medvedi, risi, srnjad in številne ptice. Mnogi gozdovi v Sloveniji so zaščiteni kot naravni rezervati ali narodni parki, kar pomaga ohranjati to čudovito naravno dediščino.

Gozdarstvo na kmetijskih gospodarstvih prinaša priložnosti za različne dejavnosti, vendar zahteva skrbno načrtovanje pri izkoriščanju gozdnih virov, znanje o gozdnih ekosistemih ter skrb za ohranjanje okolja. Z dobrim gospodarjenjem lahko kmetije izboljšajo uporabnost svojih gozdnih zemljišč ter hkrati ohranjajo naravno ravnovesje in prispevajo k trajnostnemu razvoju. Nenazadnje se z izkoriščanjem gozdnih sortimentov izboljša ekonomski položaj kmetij.

Gozdarska panoga zajema različne dejavnosti, od upravljanja gozda in trajnostnega gospodarjenja z gozdnimi viri do izkoriščanja lesa in ohranjanja naravnega okolja. Gozdno gospodarjenje vključuje upravljanje gozdov z načrtovanjem sečnje, obnovo gozda, sajenje dreves, nego gozda in zaščito pred boleznimi ter škodljivci. V okviru proizvodnje lesa kmetije lahko izkoriščajo lesne vire za pridobivanje lesa za kurjavo in kot gradbeni material ter les za obdelavo ali druge lesne izdelke. Iz ekološkega vidika je gozdarska panoga na kmetiji pomembna tudi za ohranjanje naravnega okolja, spodbujanje biotske raznovrstnosti, vzdrževanje habitatov za divjad ter varstvo vodnih virov. Nekatere kmetije svoje gozdne površine izkoriščajo za razvoj turističnih dejavnosti in rekreacije, kot so gozdne poti, lov, opazovanje divjih živali in sprehodi v naravi. Pri delu v gozdu je poudarek na dolgoročno načrtovanje in upravljanje gozdov tako, da se ohranja njihova vitalnost za prihodnje generacije.

Nega gozda je ključnega pomena za ohranjanje zdravih ekosistemov in dolgoročno trajnostno rabo gozdnih virov. Za nego gozdov se izvajajo različni ukrepi. Gojitveni ukrepi vključujejo sajenje dreves, obnavljanje gozdov po sečnji, izbor drevesnih vrst in urejanje gozdnih sestojev za spodbujanje zdrave rasti dreves. Potrebno je redno spremljanje zdravja gozdov ter ukrepi za preprečevanje in obvladovanje bolezni ter škodljivcev, ki lahko ogrozijo gozdove. Pri sečnji dreves je potrebno nameniti pozornost, da se le ta izvaja skrbno in trajnostno z namenom

ohranjanja ravnovesja med izkoriščanjem gozdnih virov in ohranjanjem naravnega okolja. Izvajati je potrebno preventivne ukrepe za zaščito gozdov pred požari, ki obsegajo redno čiščenje suhega grmičevja, ozaveščanje javnosti in vzpostavljanje požarnih pasov. Z ustreznimi deli pri negi gozdov se ohranja biotska raznovrstnost s spodbujanjem raznolikosti rastlinskih in živalskih vrst v gozdovih s preprečevanjem invazivnih vrst, ohranjanjem habitatov in varovanjem ogroženih živalskih vrst.

Pri delu v gozdovih se uporablja **gozdarska mehanizacija**, ki obsega širok spekter strojev in opreme za olajšanje in izboljšanje nege gozda. Za sečnjo dreves, spravilo lesa in prevoz lesnih debel iz gozda se uporabljajo **žage in spravljeni traktorji**. Specialna mehanizacija, kot so **gozdarski traktorji** so prilagojeni za delo v gozdu in so pogosto opremljeni s posebnimi pnevmatikami, vitli in drugo opremo za delo na zahtevnem terenu. **Harvesterji** so avtomatizirani stroji, ki opravljajo več funkcij, kot so sečnja dreves, spravilo, razrez in obdelava lesa, vse v enem. Za prevoz lesa po zahtevnih terenih in za prevoz posekanega lesa iz gozda do skladišč ali tovarn se uporabljajo specializirani stroji **forwarderji**. Urejanje in ohranjanje prehodnih gozdnih poti se zagotavlja z uporabo **mulčerjev**, s katerimi se izvaja tudi drobljenje vej, grmičevja in manjših dreves. Po sečnji, predvsem iz težje dostopnih območij gozda, se za prevoz lesa ali opreme uporabljajo **žičnice in dvigala**. Uporaba gozdarske mehanizacije lahko bistveno olajša in pospeši delo v gozdovih ter obenem zmanjša fizični napor in tveganje za delavce. Pomembno je, da se ta oprema uporablja skrbno in v skladu z okoljskimi standardi ter da se ohranja ravnovesje med izkoriščanjem gozdnih virov in ohranjanjem okolja.

Sečnja v gozdu je proces, pri katerem se odstranjujejo drevesa za različne namene, kot so lesna industrija, pridobivanje lesa za kurjavo, obnavljanje gozdov ali ustvarjanje prostora za nove dejavnosti. Postopek sečnje vključuje več korakov:

Priprava: Pred začetkom sečnje se drevesa, ki naj bi bila posekana, označijo. Upoštevajo se faktorji, kot so starost dreves, vrsta drevesnih vrst, zdravstveno stanje dreves in načrti za obnovo gozda.

Izbor dreves: Gozdni delavci izberejo drevesa za posek glede na namen sečnje in kakovost lesa. Pri tem se upoštevajo smernice trajnostnega gospodarjenja z gozdovi.

Izvedba sečnje: Drevesa se posekajo z uporabo različnih orodij, kot so ročne žage, verižne žage ali celo specializirani sekalniki (harvesterji), odvisno od obsega dela in težavnosti terena. Pred podiranjem dreves se pregleda okolica in bližnja drevesa, izbere se najbolj primerna metoda podiranja drevesa ter preveri smer padca drevesa.

Odstranitev posekanega lesa: Po sečnji se posekano drevo odstrani iz gozda. To lahko opravi spravljeni traktor, forwarder ali druge gozdarske naprave, ki omogočajo prevoz lesa do skladišča.

Ohranjanje okolja: Med sečnjo se upoštevajo ukrepi za ohranjanje okolja, kot so preprečevanje poškodb in erozije tal, zaščita vodnih virov, ohranjanje habitatov za živali in rastline ter obnova gozdnega rastja.

Pomembno je, da se sečnja izvaja skrbno in odgovorno ter s smernicami trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, da se ohrani zdravje gozdov ter biotska raznovrstnost in naravno ravnotežje.

Spravilo lesa iz gozda je postopek odstranjevanja in prenašanje posekanega lesa iz gozda do skladišč, predelovalnih obratov ali drugih lokacij, kjer se lahko les uporabi ali obdelava. Ta postopek je ključen del gospodarjenja z gozdom in ga razdelimo na več faz:

Priprava za spravilo: Po sečnji dreves se začne priprava za spravilo lesa. To vključuje odstranjevanje vej, ločevanje različnih vrst lesa ter pripravo posečenih dreves za transport.

Izbira in priprava lesa: Gozdarski delavci izberejo kakovosten les za spravilo. Drevesa se lahko razrežejo na manjše kose saj se tako lažje prenašajo s pravnimi stroji.

Spravilo: Les se prenese iz gozda do ciljne destinacije. To se lahko opravi s pravnimi traktorji, forwarderji, gozdnimi vlakci ali drugimi specializiranimi vozili za prevoz lesa.

Transport: Les se naloži na transportna sredstva, kot so tovornjaki ali vlaki in se prepelje do obratov za predelavo ali skladišč.

Varstvo pri delu v gozdu je ključnega pomena za zagotavljanje varnosti in zdravja delavcev, ki delajo v gozdu. Delo v gozdu je najbolj nevarno delo na kmetiji in polno tveganj, zato je treba upoštevati posebne ukrepe za zmanjšanje nevarnosti in preprečevanje nesreč. Delavci, ki delajo v gozdu, morajo biti **ustrezno usposobljeni** glede varnostnih postopkov, uporabe opreme in prepoznavanja tveganj pri delu v gozdu. Potrebno je opraviti tudi tečaj varnega dela z motorno žago in gozdarskim traktorjem. Svojo izobrazbo iz tega področja je potrebno stalno nadgrajevati. Potrebno je uporabljati tudi **zaščitno opremo**, kot je varnostna čelada z zaščito obraza (mrežica) in ušes (glušniki), zaščitna očala, zaščitna oblačila v živih barvah, rokavice, hlače s protivreznimi vlakni, trdne čevlje z nedersečim podplatom ali gozdarske škornje in drugo opremo, ki zmanjšuje tveganje poškodb. Delavci morajo **pravilno uporabljati gozdarsko opremo**, kot so žage, traktorji, vitli in druge naprave, ter se zavedati njihovih potencialnih tveganj. Traktor s katerim se izvaja izvek lesa, mora biti opremljen s pregledano in varno vlečno kabino. Voznik sme vitel upravljati le z varnega položaja.

Preprečevanje poškodb vključuje tudi pravilno ravnanje pri sečnji, izogibanje nevarnim situacijam, ter previdno ravnanje pri podiranju dreves. Za **zagotavljanje prve pomoči** je potrebno imeti opremo za prvo pomoč in vedeti, kako ukrepati v primeru nesreče ali poškodbe.

Gozdarska dejavnost sečnja in spravilo lesa iz gozda v obliki izvajanja **storitev z gozdarsko mehanizacijo in opremo** se na kmetijskih gospodarstvih lahko opravlja kot dopolnilna dejavnost na kmetiji. Osnovni pogoj za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji je, da ima kmetijsko gospodarstvo v uporabi najmanj en hektar primerljivih kmetijskih površin. Za izračun primerljivih kmetijskih površin se upoštevajo prijavljene grafične enote rabe zemljišča kmetijskega gospodarstva (v nadaljnjem besedilu: GERK) v RKG. Glede na različne vrste dejanske rabe GERK se za en hektar primerljivih kmetijskih površin šteje:

- 1 ha njiv (raba 1100 in 1180);
- 2 ha travnikov ali ekstenzivnih ali travniških sadovnjakov (raba 1222 in 1300);
- 0,3 ha intenzivnih sadovnjakov, vinogradov, oljčnikov, matičnjakov, hmeljišč ali rastlinjakov (raba 1221, 1211, 1230, 1212, 1240, 1160 in 1190) ali
- 6 ha drugih površin (raba 1800, 1430, 1420 in 1600).

Med dopolnilne dejavnosti storitve z gozdarsko mehanizacijo in opremo lahko na kmetiji priglasimo naslednje dejavnosti:

- sečnja (SKD 02.200 Sečnja);
- spravilo lesa iz gozda (SKD 02.400 Storitve za gozdarstvo);
- izdelava drv in lesnih sekancev iz gozdnih lesnih sortimentov za proizvodnjo energije (SKD 02.200 Sečnja);

Najvišji dovoljeni obseg opravljanja dopolnilnih dejavnosti storitve z gozdarsko mehanizacijo in opremo je do 1.000 ur letno na polnoletnega člana na kmetijo.

Pripravila:

Andreja Absec, svetovalka za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti